

Länsstyrelsen
Västmanlands län

AVDELNINGEN FÖR NATURVÅRD

Förvaltningsplan för stora rovdjur

Västmanlands län 2019-2024

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Rapport 2020:09

Titel: Förvaltningsplan för stora rovdjur. Västmanland 2019–2024
Viltfunktionen
Avdelningen för Naturvård
Länsstyrelsen i Västmanlands Län
Diarienummer: 218-3220-19

Förvaltningsplan för stora rovdjur i Västmanlands län

Viltförvaltningsdelegationen beslutade att denna förvaltningsplan ska gälla som övergripande riktlinjer för länets förvaltning av stora rovdjur under perioden 2019–2024, enligt 3 och 4§ i förordning (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer, vid ordinarie möte den 12 juni 2019 (se protokoll).

Förvaltningsplanen är framtagen för att ge vägledning och verktyg till Länsstyrelsen, Viltförvaltningsdelegationen samt alla samhällsintressen och allmänhet som berörs av förekomst av de stora rovdjuren i Västmanlands län. Planen ska ge förutsättningar för en förutsägbar förvaltning med tydliga mål och riktlinjer samt vilka verktyg som finns för att nå målen.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	9
Syfte och mål.....	9
Bakgrund och förutsättningar	10
Internationella direktiv.....	10
Nationella mål.....	10
Referensvärden för gynnsam bevarandestatus	10
Adaptiv förvaltning	11
Lagstiftning	12
Finansiering av förvaltningen	12
Kunskapsunderlag	13
Förutsättningar för rovdjur i Västmanlands län.....	13
Angrepp på tamboskap.....	13
Angrepp på gröda och annan fast egendom	13
Angrepp på hundar	13
Angrepp på människor	14
Illegal jakt och artskyddsbrott.....	14
Påverkan på miljömålen och andra arter	14
Biologisk mångfald mm.	14
Konkurrens om det jaktbara viltet.....	14
Dynamiken mellan rovdjur och bytesdjur	14
Turism	15
Beståndsövervakning	15
Attityder och påverkan på människors livskvalitet	15
Förtroende för förvaltningen	16
Möjliga förvaltningsåtgärder	17
Information och kommunikation	17
Skadeförebyggande åtgärder	17
Akuta åtgärder vid rovdjursangrepp	17
Hantering av närgångna rovdjur	18
Användning av hundar.....	18
Skyddsjakt.....	18
Skyddsjakt enligt 28 § Jaktförordningen	18
Avlivning av rovdjur	18
Populationsreglerande jakt	19
Förebyggande av illegal jakt och artskyddsbrott	19
Regional adaptiv viltförvaltning	19
Kunskapsuppbyggnad/forskning.....	20
Åtgärder för förbättring av genetisk status	20
Mål och riktlinjer för rovdjursförvaltningen i Västmanlands län	21
Övergripande mål.....	22
Populationsmål.....	22
Varg	23
Lodjur	24
Björn	24
Järv	25
Kungsörn.....	26
Rovdjursangrepp på tamdjur	26

Rovdjursskador på gröda och egendom	27
Rovdjursangrepp på hundar	27
Rovdjursangrepp på människor	28
Ersättning för skador orsakade av rovdjur	28
Illegal jakt och artskyddsbrott.....	29
Dynamiken mellan rovdjur och bytesdjur	30
Rovdjur som resurs	30
Attityder och påverkan på människors livskvalitet	31
Förtroende för rovdjursförvaltningen	31
Övergripande riktlinjer för skydds jakt efter rovdjur	32
Redovisning av uppföljning	32
Aktörer inom rovdjursförvaltningen	33
Definitioner av begrepp	35
Att ansöka om skydds jakt efter stora rovdjur.....	37
Länsstyrelsens möjligheter att bevilja skydds jakt.....	37
Skäl för skydds jakt efter rovdjur.....	37
För att förhindra allvarlig skada.....	38
Annan lämplig lösning	38
Gynnsam bevarandestatus	39
Att ansöka om skydds jakt	39
Gång för Länsstyrelsens hantering av ansökan	40
Länsstyrelsens bedömning	41
Meddelande av beslut	42
Beviljad skydds jakt.....	42
Avslag	42
Att överklaga beslutet.....	42

Sammanfattning

Förvaltningsplanen är framtagen för att ge vägledning och verktyg till Länsstyrelsen, Viltförvaltningsdelegationen samt alla samhällsintressen och allmänhet som berörs av förekomst av de stora rovdjuren i Västmanlands län. Planen ska ge förutsättningar för en förutsägbar förvaltning med tydliga mål och riktlinjer samt vilka verktyg som finns för att nå målen: information och kommunikation, skadeförebyggande åtgärder, akuta åtgärder vid rovdjursangrepp, hantering av närgångna rovdjur, användning av hundar, skyddsjakt, licensjakt samt en adaptiv viltförvaltning. Bland verktygen återfinns också förebyggande av illegal jakt och artskyddsbrott, forskning och kunskapsuppbyggnad samt åtgärder för förbättring av genetisk status hos varg.

Förhoppningen är att de konflikter och motsättningar som finns i synen på de stora rovdjuren ska förebyggas och minska genom öppenhet och dialog med allmänhet och företrädare för berörda näringar och intressen.

Här beskrivs Länsstyrelsens mål för rovdjursförvaltningen i Västmanlands län. Arbetet styrs av övergripande mål, populationsmål samt mål kopplade till rovdjurens förekomst. Länsstyrelsen har också fastställt riktlinjer som stöd i arbetet med att uppnå målen.

I förvaltningsplanen har följande övergripande mål formulerats:

- Länets rovdjurspopulationer ska bidra till att uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus för arterna i ett nationellt perspektiv.
- Näringsverksamheten i länet ska inte försvåras eller omöjliggöras till följd av rovdjursförekomst.
- Förvaltningen av de stora rovdjuren i länet ska ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella omständigheter, både på regional nivå och lokal nivå.
- Det ska finnas ett regionalt förtroende för förvaltningen av stora rovdjur, där länets medborgare känner delaktighet i och förståelse för arbetet med att uppnå förvaltningsmålen.

Specifika mål har även formulerats för följande delområden:

- Populationsmål för rovdjurspopulationerna inom länet
- Förebyggande av skador orsakade av stora rovdjur på tamdjur, gröda och egendom samt hundar
- Förebyggande av rovdjursangrepp på människor
- Ersättning för skador orsakade av rovdjur
- Illegal jakt och artskyddsbrott

- Rovdjur som resurs
- Dynamiken med andra arter
- Människors attityder till rovdjur
- Rovdjurens påverkan på människors livskvalitet
- Förtroendet för rovdjursförvaltningen
- Övergripande riktlinjer för skydds jakt efter rovdjur

Inledning

Syfte och mål

Länsstyrelsen ska enligt förordning om förvaltning av björn, varg, järv, lo, och kungsörn (2009:1263) upprätta en regional förvaltningsplan för dessa arter. Förvaltningsplanen ska beskriva hur de politiska målen om en gynnsam bevarandestatus och långsiktigt livskraftiga stammar för rovdjuren ska uppnås.

Det är inte enbart biologiska förutsättningar som bestämmer rovdjursstammars storlek utan även människors acceptans, det vill säga vad som anses politiskt och praktiskt möjligt. De samlade effekterna av rovdjursförekomst inom ett begränsat geografiskt område är också en viktig aspekt vid formulering av mål och utformning av förvaltningsstrategier och lämpliga åtgärder.

Förvaltningsplanen är framtagen för att ge vägledning till alla samhällsintressen som berörs av förekomst av de stora rovdjuren i Västmanlands län. Planen har arbetats fram av Länsstyrelsen tillsammans med en arbetsgrupp från Viltförvaltningsdelegationen (VFD). VFD har därefter fastställt planen. Populationsmålen är vetenskapligt grundade och bygger på biologisk kunskap samt nationellt beslutade miniminivåer. Genom den beräkningsmodell som finns har hänsyn tagits till socioekonomiska aspekter och regionala förutsättningar. Målen överensstämmer med nationella mål och riktlinjer. I de fall där nationella mål och riktlinjer ännu saknas har VFD ändå formulerat mål för den regionala rovdjursförvaltningen.

Planen är ett levande dokument och samtidigt ett verktyg som kommer att användas av Länsstyrelsen i den löpande förvaltningen av stora rovdjur. Förvaltningsplanen kommer att uppdateras när behov uppstår, vilket går i linje med en adaptiv rovdjursförvaltning (se figur 1). Den ska beskriva vilka verktyg som finns för att uppfylla målen, och vilka rättigheter och skyldigheter de olika aktörerna har. Genom öppenhet och dialog kring den regionala förvaltningens mål och strategier kan även de konflikter och motsättningar kopplade till de stora rovdjuren hanteras, förebyggas och förhoppningsvis minskas.

Bakgrund och förutsättningar

Internationella direktiv

De stora rovdjuren ges ett starkt skydd i lagstiftning och regelverk. Lodjur, varg och björn är upptagna i Art- och habitatdirektivets (92/43/EEC) bilaga 4, som omfattar arter som har ett gemenskapsintresse och kräver ett strikt skydd. Varg, järv och lodjur återfinns i direktivets bilaga 2, rörande djur och växtarter som kräver att särskilda bevarandeområden utses. Kungsörnen omfattas av Fågeldirektivets (79/409/EEG) bilaga 1, tillsammans med andra arter vars livsmiljö ska bevaras för att säkerställa arternas överlevnad och fortplantning.

Samtliga arter omfattas även av Bernkonventionen. Huvudregeln i såväl Bernkonventionen, Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet är att björn, lo, järv, varg och kungsörn, liksom många andra arter, är fredade. Fångst och dödande får bara ske med stöd av föreskrivna undantagsregler.

Nationella mål

Rovdjursfrågorna har under det senaste årtiondet varit föremål för flera utredningar, vilka slutligen resulterat i den senast antagna propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik” (prop. 2012/13:191). Målsättningen nationellt med förvaltningen av stora rovdjur är att Sverige ska ta ansvar för att björn, varg, järv, lodjur och kungsörn finns i ett så stort antal att de långsiktigt kan finnas kvar i den svenska faunan, samt att arterna kan sprida sig i sina naturliga utbredningsområden. Förvaltningen ska skapa former för samexistens mellan människa och stora rovdjur, både för människans och för rovdjurens bästa. I propositionen förtydligas att det övergripande och långsiktiga målet ska vara att dessa arter ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt EU:s art- och habitatdirektiv. Samtidigt ska hänsyn, så långt möjligt, tas till de människor som lever och verkar i rovdjurstäta områden, och möjligheten att hålla tamdjur ska inte påtagligt försvåras. Västmanlands län ska bidra till att de långsiktiga och övergripande målen för rovdjurspolitiken i Sverige kan uppnås.

Enligt propositionen ska rovdjursförvaltningen ta hänsyn till olika samhällsintressen. Det övergripande ansvaret för att uppfylla de nationella målen för livskraftiga stammar ska tas nationellt, men ansvaret för förvaltningen bör i så stor utsträckning som möjligt ske regionalt och med lokalt inflytande, bland annat genom viltförvaltningsdelegationernas arbete.

Referensvärden för gynnsam bevarandestatus

I tabell 1 nedan anges referensvärde för gynnsam bevarandestatus (GYBS) i antal individer eller häckande par (kungsörn) inom respektive arts utbredningsområde i Sverige. Referensvärden för gynnsam bevarandestatus fastställs av Naturvårdsverket från ett intervall som beslutats av Riksdagen. För aktuell populationsstatus på nationell nivå för respektive art se Viltskadecenters hemsida: www.slu.se/viltskadecenter. För aktuell populationsstatus inom Västmanlands

läns se den senaste regionala inventeringsrapporten på Länsstyrelsens hemsida:
www.lansstyrelsen.se/vastmanland/

Tabell 1. Referensvärden för gynnsam bevarandestatus (GYBS) per art.

Art	Referensvärde för gynnsam bevarandestatus (GYBS)	Utbredningsområde i Sverige*
Björn	1400	Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt delar av Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län. I Uppsala, Västmanland och Örebro län är björn en tillfällig men årlig besökare.
Lo	870	Hela Sverige förutom Gotlands län
Järv	600	Den alpina regionen av fjällkedjan samt skogsmark i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborg, Dalarnas och Värmlands län.
Varg	300	Hela Sverige förutom den alpina regionen och Gotlands län
Kungsörn	150*	Hela landet

* Enligt regeringens proposition om En hållbar rovdjursförvaltning (prop. 2012/13:191). Källa: Naturvårdsverket 2016

Adaptiv förvaltning

Rovdjursförvaltningen ska vara adaptiv, det vill säga kontinuerligt inhämta ny kunskap och vid behov anpassa förvaltningen efter detta (se figur 1). Förvaltningen ska även ta hänsyn till dynamiken och komplexiteten hos ekosystemen. Alla arter, inklusive människan, är delar av ekosystem och påverkar varandra på olika sätt. Rovdjuren kan därför inte förvaltas individuellt, utan hänsyn måste även tas till deras bytesdjur. Vidare finns det ett behov av kunskap om vilka förändringar som sker på grund av naturliga variationer och vilka förändringar som orsakats av förvaltningsåtgärder.

Figur 1. Rovdjursförvaltningen strävar efter att vara adaptiv, det vill säga anpassa sig till nya eller förändrade förhållanden. Dispositionen i förvaltningsplanen följer hörnstenarna inom en adaptiv förvaltning. En adaptiv förvaltning definierar först övergripande mål för de områden som ska förvaltas. I nästa steg beslutar förvaltningen om åtgärder för att uppnå de övergripande målen. Under förvaltningsarbetet sker en löpande övervakning av utvecklingen och återkommande justeringar av arbetet.

Lagstiftning

De regler som styr förvaltningen av rovdjur bygger på Sveriges internationella åtaganden, EU-direktiv samt nationell lagstiftning. De rättsakter som är av störst betydelse är Art- och habitatdirektivet, Jaktlagen (1987:259), Jaktförordningen (1987:905), Artskyddsförordningen (2007:845), Viltskadeförordningen (2001:724), Förordningen om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn (2009:1263), samt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn.

Skador på tamdjur och egendom orsakade av rovdjur kan under vissa förutsättningar förebyggas eller ersättas med medel ur viltskadeanslaget enligt viltskadeförordningen (2001:724).

Finansiering av förvaltningen

Rovdjursförvaltningen finansieras med medel från Naturvårdsverket, Jordbruksverkets Landsbygdsprogram samt Länsstyrelsens förvaltningsanslag. Kostnaden för rovdjursförvaltning är en politisk avvägning av hur stort ansvar staten ska ta för att förebygga konflikter mellan rovdjur och människa. Det beror också på hur detaljerad rovdjursinventeringen behöver vara och vilka andra förvaltningsåtgärder, exempelvis information, som krävs för att nå rovdjurspolitikens mål.

Kunskapsunderlag

Den regionala förvaltningen bygger på redan etablerad kunskap om rovdjurens biologi och ekologi, samt på kunskap om regionala förutsättningar och förhållanden. Mycket av kunskapen finns redan beskriven i exempelvis de nationella förvaltningsplanerna för respektive rovdjursart. Här ges därför en redogörelse av regionala förhållanden och de förutsättningar som råder i Västmanlands län.

Förutsättningar för rovdjur i Västmanlands län

Västmanlands län täcks till ca 60 procent av skogsmark och har god tillgång på bytesdjur, vilket skapar bra förutsättningar för stabila rovdjurspopulationer. I Västmanland sker regelbunden föryngring av lodjur och varg, men för björn, järv och kungsörn har det ännu inte dokumenterats någon föryngring i länet. Det är dock inte enbart ekologiska förutsättningar som bestämmer rovdjurens populationsstorlekar, utan även acceptansen hos de människor som lever och verkar i rovdjursområden. Det vill säga vad som anses politiskt praktiskt och möjligt. Även de samlade effekterna av rovdjursförekomst inom ett begränsat geografiskt område är viktigt att ta hänsyn till i förvaltningen. Nedan beskrivs faktorer som alla påverkar rovdjursförvaltningen i länet.

Angrepp på tamboskap

I länet är det framför allt lo som står för dokumenterade angrepp på tamboskap, men också vargen har stått för angrepp. Framst är det fårbesättningar som drabbas men det händer att rovdjur även angriper annan tamboskap, som till exempel nöt eller getter. I Västmanlands län har ännu inga angrepp dokumenterats av björn, järv eller kungsörn.

Rovdjur kan även orsaka indirekta skador genom att skrämja tamboskap, orsaka produktionsbortfall i form av exempelvis minskad mjölkproduktion och minskad reproduktion, samt orsaka merkostnader och merarbete för lantbrukare i samband med angrepp eller försök till angrepp av stora rovdjur.

Angrepp på gröda och annan fast egendom

Skador på gröda och annan fast egendom orsakas främst av björnar, till exempel genom skador på bikupor, ensilagebalar, komposter och soptunnor. I Västmanland har dock inga sådana skador dokumenterats, men med en växande björnstam skulle detta kunna ske i framtiden. Vid sådana tillfällen har brukare en skyldighet att utföra lämpliga åtgärder för att förebygga viltskador.

Angrepp på hundar

De flesta angreppen på hund orsakas av varg, men samtliga stora rovdjursarter har i modern tid angripit hundar. Mest utsatta för risk är jakthundar som befinner sig långt från människor, till exempel vid harjakt eller älgjakt. Det sker även angrepp på sällskapshundar. Hundar som hålls kopplade eller under uppsikt löper dock mycket liten risk för angrepp. Antalet angrepp påverkas av flera faktorer,

exempelvis tätheten av vargrevir, vilka vargindivider som finns inom länet, hur benägna de är att angripa hundar, omfattningen av löshundsanvändning samt av slumpen.

Statistik över antalet angrepp

Antalet angrepp och skador orsakade av rovdjur varierar mellan olika år. Viltskadecenter sammanställer årligen en rapport om viltskadestatistik samt trender över flera år. Årliga sammanställningar och rapporter kan hittas via Viltskadecenters hemsida - <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/>. Information om viltskador kan även inhämtas via de uppgifter som läggs in i rovbase.se.

Angrepp på människor

Angrepp på människor med personsador som följd är ovanligt men förekommer och då oftast i samband med jakt med hund. Det är björn som stått för de angrepp som skett i modern tid. Det kan även förekomma incidenter i form av skenattacker från björn, exempelvis i samband med ensamarbete i skog, eller möten med rovdjur på nära håll, där observatören tolkar rovdjurets beteende som hotfullt.

Illegal jakt och artskyddsbrott

Illegal jakt och artskyddsbrott kan både regionalt och nationellt påverka populationsutveckling och möjligheten för arter att sprida sig. Enligt Polisen har fall av olagligt dödande av lo och varg konstaterats i länet. Antalet konstaterade fall är få, men samtidigt är det svårt att uppskatta det verkliga antalet brott.

Påverkan på miljömålen och andra arter

Biologisk mångfald mm.

Rovdjursförvaltningen kan komma i konflikt med kraven på att värna värdefulla miljöer och gynna biologisk mångfald. Detta exempelvis genom lantbrukets vilja att hålla betesdjur, hotade husdjursraser och en småskalig produktion som gynnar biologisk mångfald, kulturarv och samhällets övriga bevarandemål påverkas av rovdjurens närvaro.

Konkurrens om det jaktbara viltet

Jakten har stor betydelse både ekonomiskt och socialt, inte minst för dem som bor på landsbygden. Jakten representerar ett kulturarv och genererar inkomster i form av kött, arrendeavgifter, samt kost och logi för tillresande. De stora rovdjuren konkurrerar med jaktintresset om det jaktbara viltet.

Dynamiken mellan rovdjur och bytesdjur

Effekten av rovdjurens predation (uttag av bytesdjur) på bytesstammarnas antal och sammansättning varierar med ett antal olika faktorer. Människans jakttryck på bytesstammarna är den avgörande faktorn, det skiljer sig också stort från rovdjurens jakttryck främst genom att vi bedriver jakt i större utsträckning mot

reproduktiva djur. Andra faktorer som påverkar är exempelvis tätheten och antalet arter av rovdjur i området, områdets generella produktivitet, förekomst av alternativa bytesdjur samt väder- och snöförhållanden. Där rovdjursarternas utbredningsområden överlappar varandra kan de genom konkurrens även påverka varandra. Alla dessa samband är komplexa och utfallet påverkas ofta av flera plats- och situationsbundna faktorer som kan vara svåra att förutsäga.

Turism

Rovdjursturism och jaktturism kan vara ekonomiskt lönsamma näringar som bidrar till ökad sysselsättning lokalt, exempelvis genom försäljning av jakttillfällen, guidning och andra aktiviteter, mat och logi. Verksamhet inom rovdjursturism och jaktturism sker framförallt på glesbygden och kan vara en positiv faktor för landsbygdsutvecklingen. I Västmanlands län finns till exempel flera aktörer som är verksamma inom rovdjursturism respektive jaktturism och som till exempel förmedlar rovdjurssafari, viltskådning och försäljning av jakttillfällen.

Beståndsövervakning

En grundläggande förutsättning för en bra förvaltning är kunskap om de befintliga populationerna. Länsstyrelsen ansvarar enligt förordningen om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn (2009:1263) för inventeringar av rovdjur i länet. Årligen dokumenterar Länsstyrelsen antalet familjegrupper av lo, antalet vargrevir med familjegrupper samt revirmarkerande par av varg. Av övriga rovdjur i förvaltningsplanen sker uppföljning av kungsörn i ett intervall om tre år (senast 2017). Uppföljningen av järv är händelsestyrd och sker om ett djur upptäcks i länet och Naturvårdsverket ansvarar för att en beståndsuppskattning av björn görs minst vart femte år. Svenska Jägareförbundet har fått i uppdrag från Naturvårdsverket att bistå Länsstyrelsen i arbetet med inventeringar. Detaljerad information om hur de olika arterna inventeras och vad som gäller för att kvalitetssäkra data finns i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn samt i instruktioner och faktablad inom Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige.

Allmänhetens rovdjursobservationer är en viktig källa som bidrar till ännu bättre uppskattning av länets rovdjursbestånd. De inrapporterade observationerna hjälper även Länsstyrelsen att fördela resurserna för inventeringarna så att så många rovdjursförekomster som möjligt upptäcks.

Attityder och påverkan på människors livskvalitet

Delar av befolkningen ser rovdjuren som en tillgång och en faktor som höjer livskvaliteten, medan andra känner stark oro och är negativt inställda. En upplevd försämring av livskvaliteten kan bero på flera olika faktorer som till exempel oro för att bli angripen av ett rovdjur, eller att barn eller tamdjur ska angripas av

rovdjur. Det kan också handla om att man upplever att man inte längre kan ägna sig åt aktiviteter som är av stor personlig betydelse, till exempel svampplockning, ridning med mera. Människors upplevelse är olika, men påverkan på människors livskvalitet måste hanteras och tas hänsyn till inom rovdjursförvaltningen.

De senaste attitydundersökningarna om rovdjur visade att en majoritet av invånarna i Sverige är positiva till rovdjur och i stort stödjer riksdagens mål för antalet rovdjur. Attityderna är relativt stabila när man jämför olika undersökningar över tid, men har försämrats något för varg och björn i den undersökning som genomfördes av SLU i Umeå år 2014.

Förtroende för förvaltningen

Under de senaste åren har stora förändringar skett i rovdjursförvaltningen, bland annat genom regionalisering av förvaltningen. Länsstyrelsen ska arbeta för en samexistens mellan människorna i länet och rovdjuren, och för det krävs att människor känner förtroende för rovdjursförvaltningen. Genom långsiktighet, öppenhet, tydlighet och förutsägbarhet från förvaltande myndigheter kan förtroendet för förvaltningen öka.

Möjliga förvaltningsåtgärder

Här nämns kortfattat olika möjliga förvaltningsåtgärder inom den regionala rovdjursförvaltningen. Vilken åtgärd som är lämplig vid ett givet tillfälle kan variera. Myndigheterna gör alltid en bedömning av varje enskild situation.

Information och kommunikation

Länsstyrelsen informerar löpande om länets rovdjur till allmänheten, skolor, tamdjursägare, jägare och andra berörda genom nyhetsbrev, informationsmöten, årliga sammanställningar mm. Målsättningen är att informationen ska vara saklig, uppdaterad och lättillgänglig. För att säkerställa att behovet av information och kommunikation uppfylls har Länsstyrelsen en kommunikationsplan där rovdjursfrågorna ingår. Länsstyrelsen tar in olika aktörers åsikter och förslag när det gäller förvaltning av rovdjuren, bland annat genom länets viltförvaltningsdelegation.

Länsstyrelsens fältpersonal har också en viktig roll i arbetet med att kommunicera och bygga upp förtroende för Länsstyrelsens rovdjursförvaltning. De samlar in och sprider information vid möten med djurägare, markägare, jägare och övrig rovdjursintresserad allmänhet.

Viltförvaltningsdelegationens ledamöter har ett ansvar att förmedla saklig och korrekt information genom sina roller som företrädare för myndigheter, näringar, olika intresseorganisationer och allmänheten. Det är därför viktigt att alla förvaltningsbeslut rörande rovdjur som fattas av Länsstyrelsen och andra förvaltande myndigheter når delegationens ledamöter. De har ett stort ansvar att vidareförmedla sådan information till andra inom det intresse de företräder. Även Viltskadecenter är en viktig aktör i arbetet med att sprida information om rovdjur i länet.

Skadeförebyggande åtgärder

För att minimera risken för skador orsakade av rovdjur ska i första hand skadeförebyggande åtgärder vidtas. Uppdaterad och ingående information om förebyggande åtgärder kan fås av Viltskadecenter och Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen kan ge ekonomiskt bidrag till skadeförebyggande åtgärder, exempelvis i form av rovdjursavvisande stängsel. Stöd ges i första hand till näringsidkare, men kan under särskilda förutsättningar även ges till andra tamdjursägare. I samband med stöd ges också rådgivning så att de förebyggande åtgärderna utformas på bästa sätt.

Akuta åtgärder vid rovdjursangrepp

Länsstyrelsen går att nå dygnet runt i händelse att rovdjur orsakar olägenheter, exempelvis då det rör sig om angrepp på tamdjur, närgångna rovdjur eller då rovdjur dödas i nödvärn. Vid rovdjursangrepp besiktigas uppkomna skador av Länsstyrelsens besiktningspersonal, som även erbjuder rådgivning och hjälp med insatser för att minska risken för angrepp.

Hantering av närgångna rovdjur

Den viktigaste faktorn för att undvika att rovdjur söker sig till bebyggelse är att se till att ingen lättåtkomlig föda finns tillgänglig. Detta gäller även i naturen, då djur som matas eller finner föda i närheten av människor snabbt kan förlora sin skygghet och söka sig till människor. Uppträder djuren ändå i närheten av bebyggelse, eller uppvisar ett närgånget beteende i naturen, kan olika skrämsemetoder användas. Beslut om skrämse av närgångna djur regleras av jaktlagstiftningen och fattas av Polismyndigheten. Markägare har också viss befogenhet att besluta om skrämseåtgärder. Då beslut om skrämse har fattats kan Länsstyrelsen bistå med skrämseinsatser i form av till exempel knallskott eller hundar. Det bör dock påpekas att Viltskadecenter bedömer att skrämse ofta, men inte alltid, är ett kortsiktigt alternativ som bör användas i väntan på mer långsiktiga förebyggande åtgärder.

Användning av hundar

Länsstyrelsen har tillgång till hundekipage som är tränade och godkända för bland annat besiktning av skador vid rovdjursangrepp, kadaversök och DNA-sök

Skydds jakt

Som ett sista alternativ för att minimera risken för skador från rovdjur finns möjligheten till skydds jakt, vilket innebär att man avlivar enskilda individer som ställer till skador som inte kan förbyggas eller åtgärdas på annat sätt. Skydds jakt kan tillåtas på exempelvis individer som har specialiserat sig på att ta tamdjur eller om de regelbundet uppträder närgånget mot människor. Möjligheterna till skydds jakt är dock hårt begränsade av lagen och får bara göras under särskilda omständigheter. Innan skydds jakt beviljas ska det finnas risk för allvarlig skada eller förvärrande av allvarlig skada. Skydds jakt får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Dessutom får det inte finnas någon annan lämplig lösning än skydds jakt.

Länsstyrelserna kan besluta om skydds jakt efter samtliga rovdjursarter först efter delegering från Naturvårdsverket. Mer om hur skydds jakt hanteras av Länsstyrelsen kan du läsa i bilaga 3.

Skydds jakt enligt 28 § Jaktförordningen

En enskild person kan enligt 28 § Jaktförordningen (1987:905), vid akuta situationer, avliva rovdjur om hen bedömer att det krävs för att skydda egna eller andras tamdjur. Rovdjuret får dock bara dödas om angrepp inte kan förhindras genom skrämse eller annan lämplig metod.

Avlivning av rovdjur

Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får Polismyndigheten låta avliva djuret om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning (9 § Jaktlagen (1987:259)).

Populationsreglerande jakt

Populationsreglerande jakt efter rovdjur kan tillåtas i form av licensjakt. Licensjakt kan användas för att uppnå olika förvaltningsmål, exempelvis för att hålla antalet rovdjur på en viss nivå. Detta gäller dock bara under förutsättning att beslutade miniminivåer är uppnådda samtidigt som förvaltningsmålet eftersträvas. Då ett rovdjursförvaltningsområde har uppnått miniminivån för en art, kan Naturvårdsverket delegera beslut om licensjakt till samtliga Länsstyrelser inom förvaltningsområdet.

Enligt 23 § Jaktförordningen är förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning, samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Hur jakten utformas och vilka djur som fålls har stor påverkan på rovdjursstammarna. Licensjakt efter stora rovdjur är en lämplig åtgärd för att reglera tillväxt eller populationsstorlek hos enskilda arter. Hos björn, lo och järv påverkas även populationstätheten av jakt, medan förhållandet hos revirlevande arter som varg är mer komplicerat. Licensjaktens genomförande kan se olika ut men kan exempelvis inriktas på specifika åldersgrupper, kön och/eller geografiskt indelade områden. Det är syftet med licensjakten som avgör hur Länsstyrelsens beslut om licensjakt sedan utformas.

Förebyggande av illegal jakt och artskyddsbrott

Illegal jakt och annan faunakriminalitet efter rovdjur kan ha flera orsaker som till exempel frustration över att inte kunna påverka sin situation, angrepp på tamdjur, konkurrens om jaktbart vilt eller missnöje med rovdjurspolitiken och förvaltande myndigheter. Exempel på sådan verksamhet kan exempelvis vara jaktträning med hund efter rovdjur utanför den lovliga tiden. Information och kommunikation anses vara ett viktigt redskap i arbetet med att minska illegal jakt. Även allmänhetens observationer och rapporter till Länsstyrelsen eller Polismyndigheten kan vara viktiga.

Polisen har det operativa ansvaret då det kommer till illegal jakt och andra grova jaktbrott. Om polisen så önskar är Länsstyrelsen behjälplig i arbetet, främst genom insatser av Länsstyrelsens fältpersonal.

Regional adaptiv viltförvaltning

Adaptiv förvaltning förutsätter kunskap om både de stora rovdjuren och dess bytesdjur. Vad gäller de primära bytena för rovdjuren i Västmanlands län (älg och rådjur), är kunskapen om älgstammen i länet god medan kunskapen om rådjursstammen är något sämre. En bättre kunskap skulle öka möjligheterna till en framgångsrik förvaltning av både rovdjur och bytesdjur. Detta kan till exempel ske genom förbättrad avskjutningsstatistik eller via inventering. Information om trender för bland annat älg och rådjur kan på en större skala även fås via de

inventeringar av fåglar som bedrivs i Lunds universitets regi. Här har de sedan några år tillbaka valt att även inkludera däggdjur i de fasta standardrutten som genomförs. Mer information om standardrutten och trender kan hittas hos Svensk fågeltaxering <http://www.fageltaxering.lu.se/>

I de fall rovdjurspopulationerna är tillräckligt stora för att tillåta licensjakt kan också ny kunskap om förändringar i populationernas köns- och åldersstruktur påverka vilka individer som bör jagas för att på bästa sätt förvalta populationen långsiktigt.

Kunskapsuppbyggnad/forskning

Länsstyrelsen strävar efter att hålla sig informerad om nya resultat från forskningen på stora rovdjur. Länsstyrelsen deltar i utvärderingar av inventeringsmetodik, besiktningsmetodik och förebyggande åtgärder, och bidrar med sina erfarenheter genom remisser av olika utredningar och förslag. Länsstyrelsen deltar även, vid tillfälle, i studier rörande metodutveckling och utvärdering och test av förebyggande åtgärder.

Åtgärder för förbättring av genetisk status

Att rovdjursstammarna ska vara långsiktigt livskraftiga innebär att de dels ska finnas i tillräcklig storlek, men också att de ska ha tillräckligt stor genetisk variation för att inte riskera att dö ut, exempelvis till följd av stora sjukdomsutbrott. Särskilt viktigt är den genetiska variationen för populationer med litet antal individer.

Den svenska vargstammen härstammar i nuläget från endast ett fåtal individer. För att uppnå målet om en vargstam med god genetisk status är det därför nödvändigt att nya gener tillförs vargstammen genom naturlig invandring eller aktiva åtgärder. Naturvårdsverket ansvarar för detta arbete och Länsstyrelsens roll är att bistå vid behov.

Mål och riktlinjer för rovdjursförvaltningen i Västmanlands län

Nedan beskrivs Länsstyrelsens mål för rovdjursförvaltningen i Västmanlands län. Arbetet styrs av övergripande mål, populationsmål samt mål kopplade till rovdjurens förekomst. Länsstyrelsen har även formulerat riktlinjer som ska ge stöd i arbetet med att uppnå målen. Arbetet inom rovdjursförvaltningen styrs i mycket av tillgången på resurser, både ekonomiska och personella. Länsstyrelsens strävan kommer alltid att vara att följa de mål och riktlinjer som räknas upp i förvaltningsplanen.

Målen och riktlinjerna är formulerade med hänsyn till de förutsättningar som beskrivs i avsnittet Kunskapsunderlag.

Ekologiska faktorer

- Påverkan på rovdjurens bytesdjur.
- Spridningsmönster och beteende inom och mellan arterna för de olika rovdjuren
- Geografiska förutsättningar, exempelvis lämpliga habitat.

Socioekonomiska faktorer

- Risk för angrepp på tamdjur och förutsättningar för skadeförebyggande åtgärder.
- Acceptans för rovdjurspolitiken hos de berörda i länet.
- Påverkan på samhällsekonomi och enskilda ekonomiska intressen.
- Påverkan på möjligheten till jakt.
- Människors oro och försämring av livskvalitet.
- Människors förbättring av livskvalitet.
- Påverkan på äganderätt och nyttjanderätt för markägare och arrendatorer.
- Acceptabel nivå på ersättningar för rovdjursskador på tamdjur.

Politiska faktorer

- Länets andel av de nationella målen, vilka påverkas av den nationella förvaltningen samt politiken.
- Förvaltningsmässiga, exempelvis ekonomiska, förutsättningar.

Övergripande mål

Länets rovdjurspopulationer ska bidra till att uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus för arterna i ett nationellt perspektiv.

Målet följs upp genom årliga inventeringar av varg och lodjur. Kungsörn följs vart tredje år. För björn görs i Naturvårdsverkets regi en större spillningsinventering minst vart femte år. Mellanårsvariationen för björn fångas upp med hjälp av björnobservationer. Observationer av järv följs upp i händelse av rapporter.

Näringsverksamhet i länet ska inte försvåras eller omöjliggöras till följd av rovdjursförekomst.

I arbetet med att begränsa skador orsakade av stora rovdjur utgår förvaltningen från de riktlinjer som är sammanställda i förvaltningsplanen. Målet följs upp genom årlig utvärdering av riktlinjerna.

Förvaltningen av de stora rovdjuren i länet ska ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella omständigheter, både på regional nivå och lokal nivå.

Åtgärder inom förvaltningen ska utgå från rovdjurens sociala och ekonomiska påverkan på människors verksamhet och vardag. Det kan exempelvis gälla skador med konsekvenser för olika näringar, tamdjurshållning med lagkrav på bete, människors rädsla för rovdjur, rovdjursturism, jaktturism, rovdjurens påverkan på natur- och kulturvärden, möjligheter till övrig jakt samt hur attraktiv landsbygden upplevs. Målet följs upp genom årlig utvärdering av riktlinjerna.

Det ska finnas ett regionalt förtroende för förvaltningen av stora rovdjur, där länets medborgare känner delaktighet i och förståelse för arbetet med att uppnå förvaltningsmålen.

Förvaltningen ska vara faktabaserad, transparent, tydlig och uppdaterad. Länsstyrelsen tillsammans med Viltförvaltningsdelegationen ska verka för samverkan med och mellan enskilda individer, verksamheter och intressen samt bidra till att öka förståelsen för större beslut fattade av Länsstyrelsen och Viltförvaltningsdelegationen. Målet följs upp genom årlig utvärdering av riktlinjerna samt vid behov via enkätundersökningar.

Populationsmål

I Västmanlands län ska björn, järv, kungsörn, lodjur och varg tillåtas finnas i hela länet. Arternas utbredning och spridning bör endast begränsas när de påtagligt orsakar konflikter med mänsklig aktivitet.

Nedan följer aktuella populationsmål för respektive rovdjursart i Västmanlands län. För de arter där miniminivåer har beslutats innebär det att dessa inte får underskridas. För att bidra till att efterleva målen anges även de riktlinjer som förvaltningen bör förhålla sig till.

Mål: Se tabell för respektive rovdjursart.

Varg

	Mål	Utrymme för jakt
Miniminivå (Prövad av VFD, beslutad av Naturvårdsverket)	1,5 föryngringar (motsvarar ca 15 individer)	Om vargstammen ligger på eller under länets miniminivå kan endast skyddsjakt tillåtas.
Förvaltningsnivå (Beslutad av VFD)	1,8–2,0 föryngringar (motsvarar ca 18–20 individer)	Om vargstammen ligger på eller över förvaltningsnivån kan både skydds- och licensjakt tillåtas.

Uppföljning

Uppföljning ska ske genom årlig inventering enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och instruktioner. Uppföljning av eventuell licensjakt och skyddsjakt ska ske årligen. Uppföljning av vargstammens tillväxt görs av det skandinaviska vargforskningsprojektet, Skandulv.

Riktlinjer för vargförvaltningen

- Minimnivån ska vara en godtagbar andel av den nationella miniminivån.
- Förvaltningen av varg ska ta hänsyn till såväl positiv som negativ påverkan på ekonomi, näringsliv och livskvalitet.
- Länsstyrelsen ska verka för att vargstammens spridning till södra Sverige inte försvåras.
- Ett regionalt ansvar ska tas för vargstammens genetiska status. Detta bör ske genom återhållsam skyddsjakt på individer som är helt obesläktade med den skandinaviska vargstammen, samt genom att rikta eventuell licensjakt mot revir med hög inavelsgrad. Särskilt skadegörande individer bör dock tas bort oavsett om de är genetiskt värdefulla, eftersom de oftast inte tillför något positivt till acceptansen för varg.
- Licensjakt bör ske utifrån kriterier baserade på viltskadornas omfattning, genetisk status, påverkan på jakt och lokala koncentrationer. Hänsyn bör även tas till hur länge det har funnits vargrevir i området.
- Vid licensjakt efter varg bör Länsstyrelsen informera om jakten. Syftet bör vara att öka kunskapen om hur och varför jakten bedrivs.

Lodjur

	Mål	Utrymme för jakt
Miniminivå (Prövad av VFD, beslutad av Naturvårdsverket)	3 föryngringar	Om lodjursstammen ligger på eller under länets miniminivå kan endast skyddsjakt tillåtas.
Förvaltningsnivå (Beslutad av VFD)	4–5 föryngringar	Om lodjursstammen ligger på eller över förvaltningsnivån kan både skyddsjakt och licensjakt tillåtas.

Uppföljning

Uppföljning ska ske genom årlig inventering i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter och instruktioner. Uppföljning av eventuell licensjakt och skyddsjakt ska ske årligen. Uppföljning av tillväxt görs av det skandinaviska lodjursforskningsprojektet, Skandlynx.

Riktlinjer för lodjursförvaltningen

- Miniminivån ska vara en godtagbar andel av den nationella miniminivån.
- Förvaltningen av lodjur ska ta hänsyn till social och ekonomisk inverkan på människors verksamhet och vardag.
- Länsstyrelsen bör vara uppmärksam på riskområden för lodjursangrepp på får.
- Licensjakt efter lodjur bör i första hand riktas till de områden där det föreligger en förhöjd risk för angrepp på tamdjur.
- Länsstyrelsen bör informera om licensjakt efter lodjur i syfte att öka kunskapen om hur och varför den bedrivs.

Björn

	Mål	Utrymme för jakt
Miniminivå (Prövad av VFD, beslutad av Naturvårdsverket)	Förekomst i länet – fri utveckling	Naturlig tillväxt och spridning. Ev. skyddsjakt kan beslutas av Länsstyrelsen.
Förvaltningsnivå (Beslutad av VFD)	-	-

Uppföljning

Uppföljning ska i första hand ske genom kontroll av allmänhetens rapporter. Minst en gång inom ett femårsintervall bör Länsstyrelsen sträva efter att ingå i den spillningsinventering som sker i Naturvårdsverkets regi. Syfte ska i så fall vara att få en bättre kunskap om antalet björnar som besöker länet och hur dem rör sig. Uppföljning av eventuell skydds jakt ska ske årligen.

Riktlinjer för björnförvaltningen

- Minimivån för björn bör uttryckas i förekomst i länet.
- Björn ska tillåtas sprida sig naturligt över hela länet.
- Förvaltningen av björn bör ta hänsyn till social och ekonomisk påverkan på människors verksamhet och vardag.
- I en framtid med fast förekomst av björn i länet bör Länsstyrelsen arbeta aktivt med information, i syfte att förebygga angrepp på tamdjur och människor. Länsstyrelsen bör vara särskilt uppmärksam i riskområden, till exempel mot tamdjur och bigårdar.

Järv

	Mål	Utrymme för jakt
Minimivån (Prövad av VFD, beslutad av Naturvårdsverket)	Förekomst i länet - fri utveckling	Naturlig tillväxt och spridning. Ev. skydds jakt beslutas av Naturvårdsverket.
Förvaltningsnivå (Beslutad av VFD)	-	-

Uppföljning

Uppföljning ska i första hand ske via kontroll av allmänhetens rapporter. Om järven fortsätter sin spridning söderut och därmed också tenderar att bli ett mer regelbundet inslag i länet, bör uppföljningen övergå i årlig inventering. Inventeringen ska då ske i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter och instruktioner.

Riktlinjer för järvförvaltningen

- Minimivån för järv bör uttryckas i förekomst i länet.
- Järv ska tillåtas sprida sig naturligt över hela länet.
- Länsstyrelsen ska i händelse av en ökande järvpopulation i länet, övervaka samt analysera om det finns risker för angrepp på tamdjur.

Kungsörn

	Mål	Utrymme för jakt
Miniminivå (Prövad av VFD, beslutad av Naturvårdsverket)	Förekomst i länet - fri utveckling	Naturlig tillväxt och spridning. Ev. skyddsjakt beslutas av Naturvårdsverket.
Förvaltningsnivå (Beslutad av VFD)	-	-

Uppföljning

Uppföljning ska i första hand ske via inventering av spelflygande kungsörnar vart tredje år. I händelse av en etablering ska reviret/reviren övervakas årligen. Länsstyrelsen bör verka för att ideella organisationer blir mer delaktiga i kungsörnsinventeringen.

Riktlinjer för kungsörnsförvaltningen

- Länsstyrelsen bör verka för en ökad kunskap om kungsörn i länet.
- Kungsörn ska tillåtas sprida sig naturligt över hela länet.
- Länsstyrelsen bör samverka med polisen i förebyggande av illegal jakt och ägginsamling.
- I händelse av en etablering ska Länsstyrelsen kartlägga aktiva häckningsplatser och ansvara för tillsynen av dessa.

Rovdjursangrepp på tamdjur

Mål: Skador på tamboskap från de stora rovdjuren ska inte vara så omfattande att tamdjurshållning påtagligt försvåras eller omöjliggörs. Rovdjursförekomst ska inte påtagligt försvåra förutsättningar för fritt betande djur. Skador på tamboskap ska i första hand förebyggas, exempelvis med stängsel.

Uppföljning

Uppföljning av antal skador på tamdjur, samt kostnaden för dessa, ska ske årligen. Uppföljning av förebyggande åtgärder och av antalet djurbesättningar, fördelat på djurslag och deras spridning över länet bör ske med några års mellanrum.

Riktlinjer för förvaltningen

- Länsstyrelsen ska finnas tillgänglig att rycka ut vid händelse av rovdjursangrepp under beredskapstid.
- Länsstyrelsen ska besiktiga uppkomna skador och vara behjälplig med att minska risken för upprepade angrepp.

- Länsstyrelsen ska informera, uppmuntra och stödja fortsatt användande av skadeförebyggande åtgärder, främst rovdjursavvisande stängsel, samt följa upp effekterna av dessa i länet.
- Länsstyrelsen bör identifiera och arbeta aktivt för att tamdjursbesättningar i särskilt sårbara områden har rovdjursavvisande stängsel.

Rovdjurskador på gröda och egendom

Mål: Skador på gröda och egendom från de stora rovdjuren ska minimeras genom förebyggande åtgärder.

Uppföljning

Uppföljning av antal skador, samt kostnaden för dessa ska ske årligen. Länsstyrelsens rutiner för skrämselfåtgärder bör utvärderas och utvecklas. Uppföljning bör även ske, minst vartannat år, av förebyggande åtgärder, exempelvis antalet uppsatta rovdjursavvisande stängsel samt dess effekt på skadefrekvensen.

Riktlinjer för förvaltningen

- Länsstyrelsen ska finnas tillgänglig att rycka ut vid händelse av rovdjursangrepp under beredskapstid.
- Länsstyrelsen ska besiktiga uppkomna skador och vara behjälplig med att minska risken för upprepade angrepp.
- Länsstyrelsen ska informera om och stödja fortsatt användande av skadeförebyggande åtgärder, främst rovdjursavvisande stängsel, samt följa upp effekterna av dessa i länet.
- Länsstyrelsen bör bidra till arbetet med att förbättra och utveckla kunskapen om förebyggande åtgärder.
- Länsstyrelsen bör, där så är lämpligt, genomföra åtgärder för att skrämma bort rovdjur som orsakar skada.

Rovdjursangrepp på hundar

Mål: Skador på hundar från de stora rovdjuren ska minimeras genom förebyggande åtgärder.

Uppföljning

Uppföljning av antal skador, samt kostnaden för dessa ska ske årligen. Uppföljning ska ske i form av dokumentation och statistik över angrepp på hundar. Uppföljning av utlåning av skyddsväst till hund samt utdelning av bidrag för inköp av dessa bör göras regelbundet.

Riktlinjer för förvaltningen

- Länsstyrelsen ska finnas tillgänglig att rycka ut vid händelse av rovdjursangrepp under beredskapstid.
- Länsstyrelsen ska besiktiga uppkomna skador och vara behjälplig med att minska risken för upprepade angrepp.
- Länsstyrelsen ska informera om och stödja användande av skadeförebyggande åtgärder, främst skyddsväst för hund.
- Länsstyrelsen bör underlätta jakt med hund i vargområden genom bland annat utlåning av skyddsvästar.
- Länsstyrelsen bör arbeta för att det fortsatt ska vara möjligt att söka bidrag till skyddsväst för hund som jagar i vargområden.
- Länsstyrelsen bör bidra till arbetet med att utvärdera och utveckla kunskapen om förebyggande åtgärder.

Rovdjursangrepp på människor

Mål: Angrepp på människor från de stora rovdjuren ska förebyggas och antalet angrepp minimeras.

Uppföljning

Uppföljning av eventuella skador, analys över orsaken till skador samt kostnaden för dessa, ska ske årligen. Polismyndighetens och Länsstyrelsens samarbete och rutiner kring hantering av närgångna rovdjur bör utvärderas och uppdateras löpande.

Riktlinjer för förvaltningen

- Förvaltningen av rovdjur i sin helhet ska hanteras på ett sätt så att risken för angrepp på människor minimeras.
- Länsstyrelsen bör löpande informera allmänheten om hur man bör agera i möten med rovdjur.
- Polis och Länsstyrelsen ska ha beredskap och rutiner för samverkan vid rovdjursangrepp på människa.
- Eventuella angrepp av rovdjur på människa ska analyseras för att ge kunskap om hur risken för upprepade angrepp minskas.

Ersättning för skador orsakade av rovdjur

Mål: Länsstyrelsen ska ersätta skador orsakade av rovdjur på tamdjur, gröda och hundar i överensstämmelse med Viltskadeförordningen (2001:724), med

tillhörande föreskrift samt EU:s riktlinjer rörande ersättning och bidrag. För att ersättning ska kunna utbetalas bör förebyggande åtgärder ha vidtagits och skadan ska snarast ha anmälts till Länsstyrelsen och besiktigas av besiktningsman. Länsstyrelsen ska, genom Kammarkollegiet, lämna ersättning om en person dödats eller skadats av björn.

Uppföljning

Sammanställningar av utbetalade ersättningar ska göras löpande. Länsstyrelsen bör minst vartannat år följa upp om de utbetalade ersättningarna uppfattats som skäliga.

Riktlinjer för förvaltningen

- Den skadedrabbade ska få en skälig ersättning som bör utgå från verkliga kostnader för den drabbade samt stöd (enligt viltskadecenters rekommendationer)
- Den skadedrabbade ska i enlighet med viltskadeförordningen ges möjlighet till hjälp vid kadaverhämtning.
- Ersättning ska kunna betalas ut vid ett första angrepp oavsett om förebyggande åtgärder har vidtagits eller inte. Vid upprepade angrepp bör förebyggande åtgärder ha vidtagits, förutsatt att man har haft möjlighet till detta, för att ersättning ska betalas ut.
- Länsstyrelsen bör verka för att ersättning även ska kunna lämnas om en person skadats eller dödats av andra rovdjur än björn, enligt samma princip som gäller för björn i Viltskadeförordningen (2001:724).

Illegal jakt och artskyddsbrott

Mål: Faunakriminalitet ska inte förekomma i länet.

Uppföljning

Uppföljning av anmälda fall ska tillsammans med polismyndigheten, och andra berörda aktörer, göras årligen. Detta för att erfarenheterna ska kunna användas i det fortsatta förebyggande arbetet.

Riktlinjer för förvaltningen

- Länsstyrelsen ska samverka tillsammans med Polismyndigheten och andra relevanta aktörer för att förebygga alla former av illegal jakt.
- Länsstyrelsen bör uppmuntra forskning och förebyggande arbeten som rör illegal jakt i länet.

Dynamiken mellan rovdjur och bytesdjur

Mål: Berörda aktörer ska via Länsstyrelsens inventeringar erbjudas en god kännedom om utbredning och populationsstorlekar av stora rovdjur i länet.

Uppföljning

Uppföljning sker årligen via Länsstyrelsens inventering av rovdjur samt genom granskning av älgjaktområdenas skötselplaner.

Riktlinjer för förvaltningen

- Förvaltningen av rovdjur och deras bytesdjur bör utgå ifrån ett helhetsperspektiv.
- Länsstyrelsen ska ansvara för beståndsuppskattning av rovdjur och att information kring denna sprids till relevanta mottagare, exempelvis älgförvaltningsgrupper.
- Beståndsuppskattning av bytesdjur genomförs i första hand inom ramen för annan verksamhet, till exempel inom älg- och kronhjortsförvaltningen.

Rovdjur som resurs

Mål: Det ska vara enkelt för olika intressegrupper att ta del av olika former av naturturism som inte ska begränsas av omotiverade hinder. Viltet ska kunna användas på ett varierande sätt som skapar värde i flera led, för naturupplevelser, friluftsliv och turism. Målsättningen är en balanserad förvaltning som inte försvårar brukandet för de olika intressenterna.

Uppföljning

Uppföljning sker i första hand via löpande kontakt och dialog med berörda företag och andra relevanta aktörer

Riktlinjer för förvaltningen

- Rovdjursturism bör bedrivas på ett sätt som inte mer än nödvändigt stör djuren, och som kommer lokalsamhället till nytta.
- Länsstyrelsen ska erbjuda vägledning avseende den lagstiftning som reglerar verksamheten.
- Länsstyrelsen bör verka för att de observationer som görs inom rovdjursturism kommer till Länsstyrelsens kännedom och på sätt bidrar till inventeringsarbetet.
- Rovdjursturism ska ske i samråd med markägare, och att dessa bör ges möjlighet att vara delaktiga i samt hållas informerade om den verksamhet som sker på den egna marken.

Attityder och påverkan på människors livskvalitet

Mål: Boende i Västmanlands län ska känna trygghet och uppleva att de har inflytande över sin närmiljö. Alla ska kunna göra sin röst hörd i den regionala rovdjursförvaltningen, oavsett inställning till de stora rovdjuren. Attityderna till rovdjur ska inte försämrats över tid. Länets medborgare ska känna delaktighet i och förståelse för arbetet med att uppnå förvaltningsmålen.

Uppföljning

Uppföljning bör ske i form av attitydundersökningar och inom ramen för Länsstyrelsens kommunikationsstrategi för rovdjursförvaltningen.

Riktlinjer för förvaltningen

- Länsstyrelsen bör verka för ökad tydlighet och förutsägbarhet i förvaltningen, vilket leder till ökad trygghet hos människor.
- Länsstyrelsen bör verka för att boende i Västmanland ska kunna känna trygghet och uppleva att de har inflytande över sin närmiljö.
- Länsstyrelsen bör arbeta med personliga möten med målsättning att människor ska känna att de blir hörda. Människor som känner oro eller rädsla bör tas på allvar och få stöd i detta.
- Länsstyrelsen ska ha en kommunikationsstrategi som uppdateras vid behov.

Förtroende för rovdjursförvaltningen

Mål: Förtroendet för rovdjursförvaltningen samt för den förvaltande myndigheten hos länets invånare ska vara högt.

Uppföljning

Uppföljning av förtroendet till rovdjursförvaltningen bör ske i form av undersökningar som sker inom ramen för Länsstyrelsens kommunikationsstrategi för rovdjursförvaltningen.

Riktlinjer för förvaltningen

- Länsstyrelsen ska arbeta med öppenhet och tydlighet samt med uppdaterad kunskap och information.
- Länsstyrelsen ska alltid registrera egna observationer, spårningar samt insamlad spillning av stora rovdjur i de publika digitala stöd som Länsstyrelsen använder.
- Länsstyrelsen ska verka för att information om rovdjursförvaltningen ska finnas lättillgänglig via Länsstyrelsens hemsida.

- Viltförvaltningsdelegationen ska utgöra en viktig plattform för att den regionala rovdjursförvaltningen är väl förankrad. Ledamöterna i VFD ska arbeta för en ökad delaktighet och insyn hos de intressegrupper som de företräder. De bör även bidra till att sprida kunskap om övergripande beslut som fattas av VFD och Länsstyrelsen.

Övergripande riktlinjer för skyddsjakt efter rovdjur

Mål: Handläggningstiden för beslut om skyddsjakt ska inte vara längre än vad det specifika ärendet kräver.

Uppföljning

Uppföljning sker huvudsakligen via löpande kontroll av handläggningstider i Länsstyrelsens diarieverktyg.

Riktlinjer för förvaltningen

- Länsstyrelsen ska verka för en snabb och rättssäker ärendehandläggning.

Redovisning av uppföljning

Resultat från den uppföljning som genomförs inom ramen för rovdjursförvaltningen ska löpande delges VFD. Detta bör huvudsakligen ske som schemalagda punkter vid VFD:s möten. Resultat från genomförd uppföljning ska löpande även förmedlas till natur- och jaktvårdsorganisationer samt till allmänhet, då framtagna resultat finns att lämna. Detta kan ske på lite olika sätt, t.ex. som rapport i Länsstyrelsens Rapportserie, nyhetsutskick eller i samband med möten.

Aktörer inom rovdjursförvaltningen

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är regeringens centrala myndighet med ansvar för att genomföra naturvårdspolitiken vad gäller rovdjursfrågor. I uppdraget ingår att utveckla och förbättra strategier och metoder för naturskydd, granska och utvärdera resultaten samt att återrapportera till regeringen.

Mellersta rovdjursförvaltningsområdet

Rovdjursförvaltningen i landet har delats in i tre förvaltningsområden. Västmanlands län tillhör det mellersta förvaltningsområdet som även omfattar Västra Götalands, Värmlands, Dalarnas, Örebro, Uppsala, Stockholms och Gävleborgs län. För varje förvaltningsområde finns ett samverkansråd som ska ta fram riktlinjer och principer för rovdjursförvaltningen och samordna länsstyrelsernas arbete i förvaltningsområdet. Samverkansråden består av landshövdingarna i respektive län.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen utövar den nationellt beslutade rovdjurspolitiken och ansvarar för förvaltningen av de stora rovdjuren i länet. Detta innebär bland annat inventering, förebyggande åtgärder, tillsyn av jakt efter stora rovdjur, och förebyggande av illegal jakt. Länsstyrelsen informerar även om de stora rovdjur som förekommer i länet och om olika förvaltningsåtgärder. Länsstyrelsen är också beslutsfattande vad gäller åtgärder med direkta rättsverkningar, exempelvis beslut om bidrag till förebyggande åtgärder och ersättningar för skador som orsakas av rovdjuren samt beslut om skyddsjakt och licensjakt.

Länsstyrelsen kan efter delegering från Naturvårdsverket fatta beslut om skyddsjakt och licensjakt efter vissa arter. Förutsättningen för detta är att miniminivån uppnåtts inom rovdjursförvaltningsområdet, samt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållande av gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga område. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning, och ske selektivt och under strängt kontrollerade former.

Viltförvaltningsdelegationen

Viltförvaltningsdelegationen (VFD) är en viktig del i den regionala förvaltningen av rovdjur och övrigt vilt. Delegationerna kan besluta om övergripande riktlinjer för viltförvaltningen i länet gällande till exempel skötseln av älgstammen, förvaltningsplan för stora rovdjur och riktlinjer för skyddsjakt, samt godkännande av förslag på regionala miniminivåer och förvaltningsnivåer för rovdjur, vilka sedan fastställs av Naturvårdsverket. VFD består av politiska företrädare, samt representanter för Polismyndigheten, jakt- och viltvårdsintresset, naturvårdsintresset, friluftintresset, ägare och brukare av jordbruksmark, lokalt näringsliv och turism, skogsnäringen och yrkesfisket.

Polisen

Polisen är inblandad i rovdjursförvaltning främst när det gäller frågor rörande illegal jakt, skrämsel eller avlivning av närgångna rovdjur samt vid viltolyckor.

Samarbete över gränserna

I Västmanlands län delas flera av vargreviren och lodjursföryngringarna med angränsande län, vilket har betydelse vid till exempel inventering och licensjakt. På regional nivå sker kommunikation mellan förvaltande myndigheter över både läns- och nationsgränser. Förvaltningen samordnas även nationellt mellan Sverige och Norge, som har en gemensam databas för inventeringsdata, DNA-prover, jaktresultat, med mera

Viltskadecenter

Viltskadecenter är ett servicecenter för myndigheter, organisationer, enskilda företag och allmänheten och är en del av SLU. Viltskadecenter jobbar på uppdrag av Naturvårdsverket med de skador som kan orsakas av fredat vilt på mänskliga intressen. Viltskadecenters främsta mål är att bidra till att begränsa de skador som fredade viltarter kan orsaka, genom att utveckla och sprida kunskap om metoder som förebygger viltskador. Viltskadecenter arbetar också med att samordna, sammanställa och utvärdera inventeringar av de fredade viltstammarna.

Intresseorganisationer

Naturskyddsföreningen, Svenska Jägareförbundet, Svenska Samernas Riksförbund, Jägarnas Riksförbund, Föreningen Sveriges Fäbodbrukare, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Rovdjursföreningen, BirdLife Sverige, och Världsnaturfonden är exempel på organisationer som har intresse i och påverkas av rovdjursförvaltningen.

Rovdjurscentra

Det finns två rovdjurscentrum i Sverige - Rovdjurcentret De 5 Stora i Järvsö i Gävleborgs län och Rovdjurscentret Orsa Grönklitt i Dalarnas län. Rovdjurscentrum arbetar med att sprida allsidig information om de stora rovdjuren och deras förvaltning. Den breda allmänheten är en viktig målgrupp, men även riktade informationsinsatser görs.

Definitioner av begrepp

Övergripande riktlinjer beslutas av Viltförvaltningsdelegationen och anger inriktningen för olika delar av den regionala viltförvaltningen. I formuleringen av övergripande riktlinjer används ordet ”ska” endast för att tydliggöra sådant som Länsstyrelsen är bunden till genom lagar och föreskrifter. I annat fall används ordet ”bör”. Länsstyrelsen avser att följa samtliga övergripande riktlinjer så långt det är möjligt utifrån resurser och juridiska ramar.

Föryngring anger antalet familjegrupper av björn, varg, järv och lodjur, eller antal kungsörnspar som lyckats med häckningen. Antal föryngringar ger ett mått på stammens vitalitet och underlättar inventeringsarbetet.

Gynnsam bevarandestatus (förkortas GYBS) beskriver vilka förutsättningar som krävs för att en art ska kunna finnas kvar på lång sikt. Bevarandestatusen ska anses gynnsam när:

1. Artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö.
2. Artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid.
3. Det finns, och sannolikt kommer att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska behållas på lång sikt.

Bedömningen av gynnsam bevarandestatus ska göras på vetenskapliga grunder. Regeringen har föreslagit antalsintervall för när rovdjursarterna i Sverige kan anses uppnå gynnsam bevarandestatus. Naturvårdsverket har därefter fastställt exakta värden, så kallade ”referensvärden” inom intervallen.

Referensvärde för gynnsam bevarandestatus anger den lägsta nivån för att arten ska ha gynnsam bevarandestatus. Referensvärden för populationsstorlek och utbredningsområde är centrala för bedömningen av om en art eller en naturtyp har gynnsam bevarandestatus. Referensvärdet och bevarandestatusen fastställs på nationell nivå av Naturvårdsverket och ska rapporteras till EU vart 6:e år enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

Miniminivå är en fördelning av de nationella referensvärdena per län och per förvaltningsområde. Fördelningen sker i proportion till artens utbredningsområde. Miniminivån för varje län prövas av VFD och beslutas av Naturvårdsverket.

Förvaltningsmål anger det antal föryngringar som förvaltningen på länsnivå har som mål att uppnå och upprätthålla. För att nå detta krävs att förvaltningen är adaptiv och målet bör därför utformas så att de tar hänsyn till naturens dynamik och samspelet mellan rovdjuren och deras bytesdjur samt socioekonomiska faktorer. Detta för att inte riskera att hamna under miniminivån. Det är Viltförvaltningsdelegationen som beslutar om länets förvaltningsmål.

Beräkningsmodell

Inom rovdjursförvaltningen används inte sällan olika begrepp för att beskriva hur mycket rovdjur som finns inom ett specifikt område. Följer gör förklaringar till några av uttrycken.

Revirmarkering: Urinering med revirmarkerande syfte mot upphöjda föremål med lyft ben, alternativt krafsmarkering.

Regelbundna revirmarkeringar: Minst två revirmarkeringar inom en spårad sträcka av högst tre kilometer.

Revirmarkerande par: Två vargar med olika kön som går tillsammans i ett revir, och där båda revirmarkerar regelbundet.

Revir: Avgränsat område där en varg eller ett vargpar är stationära och revirmarkerar regelbundet

Familjegrupp: Minst tre vargar i sällskap i ett revir, varav minst en som revirmarkerar regelbundet.

Föryngring: Årsvalp har konstaterats, alternativt bedömts ha fötts inom reviret.

Att ansöka om skydds jakt efter stora rovdjur

Länsstyrelsens möjligheter att bevilja skydds jakt

För att en länsstyrelse ska få besluta om skydds jakt måste länet ha fasta stammar av den aktuella arten. För att stammen ska räknas som fast ska det sedan tre år tillbaka finnas föryngringar, det vill säga honor som föder ungar av arten. Enligt den definitionen har Västmanlands fasta stammar av lodjur och varg. Naturvårdsverket fattar beslut om skydds jakt efter björn, järv och kungsörn, oavsett om länet har en fast stam eller inte.

Möjligheten för Länsstyrelsen att bevilja skydds jakt är strikt styrd av både svensk och europeisk lagstiftning. Skydds jakt efter stora rovdjur regleras genom jaktlagstiftningen och den är i sin tur anpassad efter EU-direktiven.

Länsstyrelsen har rätt att bevilja skydds jakt efter stora rovdjur endast om samtliga av följande tre förutsättningar är uppfyllda:

- Det finns skäl för skydds jakt.
- Det får inte finnas någon annan lämplig lösning som åtgärdar det problem som utgör skäl för skydds jakt.
- Skydds jakten får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för den aktuella arten.

Enligt lagstiftningen finns ingen möjlighet för Länsstyrelsen att medge skydds jakt om förutsättningarna ovan är inte uppfyllda, det är ett helt grundläggande krav. Nedan beskrivs därför vad punkterna innebär.

Skäl för skydds jakt efter rovdjur

Enligt Jaktförordningen finns fyra skäl som kan motivera skydds jakt efter vilt i Sverige. Kortfattat lyder dessa skäl så här:

- Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, inbegripet sociala orsaker såsom oro, rädsla och stress
- Av hänsyn till flygsäkerheten
- För att förhindra allvarlig skada
- För att skydda vilda djur eller växter eller deras livsmiljöer

Skydds jaktärenden som Länsstyrelsen hanterar gäller vanligen de två sistnämnda skälen, dessa också beskrivs mer utförligt nedan. Det förekommer ibland att en ansökan rör allmänhetens hälsa och säkerhet, inbegripet orsaker såsom oro, rädsla och stress. Fall där rovdjur bedöms vara farliga för människors säkerhet hanteras i första hand av polismyndigheten. Skydds jakt av hänsyn till flygsäkerheten kan inte åberopas när det gäller de stora rovdjuren.

För att förhindra allvarlig skada

Detta skäl avser främst skador på egendom. Det omfattar inte rovdjurs påverkan på viltstammar, med undantag för vilt i vilthägn och vilt som har satts ut med stöd av bestämmelser i jaktlagstiftningen, till exempel fasan, raphöna och gräsand. Med skada avses påverkan av vilt på egendom som medför ekonomiska förluster eller ökade kostnader. Skador som kan anses vara en normal affärsrisk för en verksamhet betraktas inte som allvarlig skada. Vad som är normal risk varierar beroende på vilken art och vilken verksamhet det är frågan om.

Syftet med skydds jakt är att förhindra allvarlig skada och inte att kompensera för redan inträffade skador. I de fall skador redan har inträffat ska det därför också vara sannolikt att situationen förvärras ytterligare genom förnyade skador, om Länsstyrelsen ska kunna bevilja skydds jakt.

Då skydds jakten är ett sätt att förebygga skada kan jakt medges även om skador ännu inte har inträffat eller ännu inte har nått en allvarlig nivå. Ett beslut om skydds jakt innan någon skada ännu har inträffat ställer dock mycket höga krav på förutsättningarna att kunna förutse angrepp från rovdjur.

För att skydda vilda djur eller växter eller deras livsmiljöer i praktiken handlar detta skäl om en avvägning mellan olika arters/livsmiljöers skyddsbehov eller hävdbehov. För att skydds jakt ska kunna medges bör det vara frågan om en annan art/livsmiljö som är mer hotad i det aktuella området än den rovdjursart som skulle vara föremål för skydds jakt.

Skälet skulle kunna åberopas i det fall det går att visa att förekomsten av rovdjur innebär ett indirekt hot mot vissa arter eller livsmiljöer. Sådana fall kan vara att förekomsten av rovdjur i ett större område innebär ett sådant stort och konstant problem för fäbodbruk eller annan betesbaserad animalieproduktion att det inte är praktiskt möjligt att hävda betesmarker av stort värde för den biologiska mångfalden. En förutsättning för att skydds jakt ska kunna medges är att betet verkligen är avgörande för den biologiska mångfalden.

Ovanstående gäller även om någon annan verksamhet som gynnar biologiska värden omöjliggörs av rovdjur.

Skälet bör även kunna åberopas för att medge jakt efter individer som bär på en smittsam sjukdom, eller som på annat sätt riskerar att påverka den egna eller andra arter negativt.

Annan lämplig lösning

Grundprincipen i det svenska viltskadesystemet är att viltskador ska förebyggas, i första hand genom jakt. De stora rovdjuren är dock fredade, på grund av att de bedöms vara sårbara eller hotade. Viltskador orsakade av fredade arter ska om möjligt förebyggas med andra metoder än jakt. Först om det inte finns någon annan lämplig lösning för att förebygga viltskador kan skydds jakt efter fredat vilt tillåtas. Skydds jakt är alltså ett sista alternativ när alla andra rimliga alternativ har uteslutits.

Om den som ansöker om skydds jakt har vidtagit förebyggande åtgärder inom rimliga gränser så är sannolikheten högre att Länsstyrelsen bedömer att det saknas andra lämpliga lösningar, och därmed kan utrymmet för skydds jakt öka. Länsstyrelsen kan inte medge skydds jakt i fall där otillräckliga eller inga förebyggande åtgärder vidtagits, om detta varit möjligt.

I bedömningen av om en lösning kan klassas som ”lämplig” vägs flera aspekter in, såsom åtgärdens förväntade effekt, tid, kostnader och resursåtgång som åtgärden beräknas ta att genomföra, samt eventuella negativa effekter av åtgärden. I första hand ligger Viltskadecenters bedömningar och studier till grund vid bedömningen.

Även om det saknas andra lämpliga lösningar är skydds jakt inte alltid en lämplig åtgärd. Innan beslut om skydds jakt fattas ska Länsstyrelsen så långt som möjligt säkerställa att skydds jakten löser det problem som behöver åtgärdas.

Tamdjursägaren har alltid ansvar för sina tamdjurs välbefinnande. Djuren ska hållas på ett sådant sätt att tillsynen kan ske minst en gång per dag utan svårigheter (DFS 2004:17). Djurägaren är skyldig att vidta förebyggande åtgärder för att skydda sig mot skador av stora rovdjur (NFS 2008:16, Allmänna råd till 5 §). Det finns dokumenterat effektiva förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp på tamdjur. Det vanligaste sättet att skydda tamdjur är att sätta upp rovdjursstängsel. Ett rovdjursstängsel är ett 4–5 trådigt elstängsel eller fårstängsel kompletterat med två eltrådar. Rovdjursstängsel har visat sig vara ett effektivt skydd, förutsatt att de är väl underhållna samt har satts upp efter de villkor och anvisningar som Länsstyrelsen ger. Det finns dock ingen åtgärd som är effektiv på alla platser och i alla situationer.

Tamdjursägare kan söka bidrag till förebyggande åtgärder hos Länsstyrelsen, som också erbjuder rådgivning.

Gynnsam bevarandestatus

Att en art har gynnsam bevarandestatus innebär, kortfattat, att den bedöms förbli livskraftig på lång sikt. När Länsstyrelsen bedömer om skydds jakt kan beviljas är kravnivån högre ju större inverkan skydds jakten skulle ha på populationen i fråga. Samtidigt kan en mindre strikt bedömning göras i de fall jakten har liten eller ingen effekt på populationen.

Att ansöka om skydds jakt

Behörig att ansöka om skydds jakt efter stora rovdjur är endast den som drabbats av eller riskerar att drabbas av allvarlig skada orsakad av någon av rovdjursarterna.

Du som vill ansöka om skydds jakt gör det skriftligen. Det går bra att skriva fritt eller på Länsstyrelsens färdigtryckta blankett. Den finns på Länsstyrelsens hemsida.

Observera att alla skador som misstänks vara orsakade av stora rovdjur omedelbart ska anmälas till Länsstyrelsen och besiktigas av våra besiktningsmän.

En ansökan ska innehålla:

- Kontaktuppgifter till sökanden
- Uppgifter om jakten
- Motivering varför skydds jakt är nödvändig (uppge vilket skäl som finns för skydds jakt, se avsnittet ”Skäl för skydds jakt efter rovdjur”)
- Dokumentation

För att kunna fatta beslut om skydds jakt måste Länsstyrelsen ha tillräckligt underlag för att kunna göra de bedömningar som krävs. Det är därför avgörande att ansökan innehåller så mycket dokumentation som möjligt. Om dokumentation helt saknas har Länsstyrelsen inte möjlighet att medge skydds jakt. Skriv därför så utförligt som möjligt kring följande frågeställningar:

- Har skada uppkommit? Vilken typ av skada? När? Var?
- Har skadan anmälts till Länsstyrelsen?
- Vilken rovdjursart gäller ansökan? Gäller den en viss individ?
- Vilket område gäller ansökan?
- Vem äger den egendom som utsatts för skada?
- Vilka förebyggande åtgärder hade vidtagits innan skadan uppkom?
- Vilka förebyggande åtgärder har vidtagits sedan skada uppkom?
- Eventuellt övriga upplysningar

Ansökan lämnas in eller skickas till Länsstyrelsen.

Obs! Kontakta oss snarast om ytterligare fakta tillkommer sedan din ansökan lämnats in, till exempel skador eller rovdjursobservationer.

Gång för Länsstyrelsens hantering av ansökan

Skydds jaktansökningar ska prioriteras och behandlas skyndsamt. Arbetet innebär en bedömning i varje enskilt fall, eftersom varje situation är unik. Länsstyrelsens målsättning är att fatta beslut inom en arbetsvecka.

Behov av DNA-analyser eller andra särskilda omständigheter kan göra att ärendet tar längre tid att handlägga. Ibland behöver vi inhämta synpunkter från exempelvis Viltskadecenter, forskare, andra myndigheter eller organisationer. Om det i ansökan saknas tillräckligt underlag för att bevilja skydds jakt kan Länsstyrelsen be sökanden om kompletteringar, vilket också kan fördröja beslutsprocessen. Detta ska då kommuniceras med sökanden.

En förutsättning för att Länsstyrelsen ska kunna bevilja skydds jakt efter rovdjur är att det finns ett tillräckligt underlag. Förutom uppgifter från sökandens kan Länsstyrelsen ha egen dokumentation, exempelvis av rovdjurs förekomst och rovdjursrelaterade skador.

Länsstyrelsen bör besikta rapporterade misstänkta rovdjursskador inom 24 timmar, vilket är möjligt endast om skador och relevanta rovdjursobservationer rapporteras till oss utan dröjsmål.

Allmänhetens rapportering av observationer av rovdjur och rovdjursspår utgör ofta ett viktigt underlag i skydds jaktärenden. Om dokumentation helt saknas kan inte skydds jakt medges.

Rapporteringen görs enklast på hemsidan www.skandobs.se eller via appen Skandobs touch.

Medan Länsstyrelsen arbetar med ansökan ökar förutsättningarna för att kunna bevilja skydds jakt om dokumentationen fortsätter, exempelvis via hemsidan www.skandobs.se. Det kan exempelvis hjälpa Länsstyrelsen att hitta DNA-prov från hår eller spillning, vilket är viktigt om ansökan gäller varg. Om vargen är av östligt ursprung kan den ha stor genetisk betydelse för den skandinaviska vargstammen.

I särskilt akuta fall, då skadegörande rovdjur fortfarande befinner sig på platsen och på goda grunder kan förväntas återkomma och orsaka ytterligare skada, kan Länsstyrelsen behandla ansökan omedelbart för att lösa situationen.

Länsstyrelsens bedömning

Vi tittar på omfattningen av skadorna, antal angrepp, om de fortsatt eller upphört sedan ansökan lämnades in, vilka förebyggande åtgärder som vidtagits, om det finns andra förebyggande åtgärder som är möjliga lösningar, samt om andra lämpliga lösningar har testats. För varg tittar vi om möjligt även på genetiskt ursprung.

Länsstyrelsen har möjlighet att bevilja skydds jakt endast om det inte finns någon annan lämplig lösning och om skydds jakten inte försvårar bevarandet av arten (se avsnittet "Länsstyrelsens möjligheter att bevilja skydds jakt"). Nedan visas principen för hur Länsstyrelsens bedömning av detta kan gå till:

1. Är det sannolikt att en allvarlig skada kommer uppstå eller förvärras under rådande förhållanden?

Svar: Nej - ansökan avslås

Svar: Ja - till steg 2

2. Försvårar skydds jakten upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde?

Svar: Ja - ansökan avslås

Svar: Nej - till steg 3

3. **Finns det en annan lämplig lösning?**

Svar: Ja - ansökan avslås

Svar: Nej - skydds jakt kan medges

Meddelande av beslut

När Länsstyrelsen fattar beslut blir det en offentlig handling, vilket innebär att media och allmänhet har rätt att ta del av vad som beslutats. Länsstyrelsen ska om möjligt se till att den sökande först får besked om vad som har beslutats.

Beviljad skydds jakt

Om Länsstyrelsen beviljar skydds jakt ska beslutet innehålla en redogörelse för hur villkoren är uppfyllda. Beslutet ska också innehålla villkor för jakten, bland annat antalet djur som får fällas, vilka medel och metoder som får användas, vilken tid och vilket område som avses, den kontroll som kommer att ske med mera. Beviljad skydds jakt innebär en möjlighet, inte en skyldighet, att genomföra skydds jakt. Egna kostnader och arbetsinsatser i samband med skydds jakt åligger den som ansökt om skydds jakt.

Avslag

Om Länsstyrelsen inte beviljar skydds jakt ska beslutet innehålla konkreta förslag på andra lämpliga lösningar och förslag på hur sökanden kan uppnå dessa. Länsstyrelsen erbjuder ytterligare rådgivning och hjälp för att lösa den uppkomna situationen.

Att överklaga beslutet

Länsstyrelsens skydds jaktbeslut kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Luleå. Hur det går till finns alltid beskrivet i beslutet.

Ingår i Länsstyrelsens rapportserie
ISSN 0284 - 8813

Har du frågor eller önskar fler exemplar, kontakta
Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås

Tfn 010-224 90 00 | Fax 010-224 91 10 | E-post: vastmanland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/vastmanland